DAGONILLA
26
Astartea
Bilbao, 1936

Euzkadi

ARPIDE-SANEURIJA

Bilbao'kua	9,00	iruko. iru il.	
Bilbao'atazkua ...	11,25	"	"
Idazki-itunmena ...	62,00	"	urtez
Atzeŕijetakuak ...	112,50	"	"

Beldayen itunduba

XXIV urtia || Idazkolea ta Banakolea: Correo, 17, 1.° || 234 Idazkutxa || 17.810 Urrutizkiña || 7.384 zenbakija

Gayak

¿INGIJAK ALDATUTEN...?

Entzuten diranak entzun, eta idazten diranak irakuŕi-ezkero, ingijak eta gixonen ixakerea be, aldatu-egin dirala esan leike.

Kistaŕen eredubak zirala uste geban eskumaŕen ixenaz uskuŕtzale sutsu lez ageŕtuten ixan yakuzanak, kistaŕ-ikasbide gustijen auŕka jagiŕa dabiltzala, euren egiñenak erakusten dauskube.

Euren egiñenak, eta euren egunoroko iŕadots-bidezko itzaldijak be bai: Sevilla'ko Queipo keneral abo-zabalaren itzaldijak, geide-goŕotoz eta gixa odol egaŕijaz moskoŕtuta aurkitzen dan bijoz bako erailtzale ankeŕ baten itzaldi ezeskaŕijak dira.

Burgos'ko iŕadotsak edatuten dabezan izpaŕak, kistaŕ-irakatsi gustijen auŕka dagozanak.

Eta Gazteiz'tik egiŕen dauskubezanak be, Josu-Kisto Gurutza Deunia'n erail ixan eben parixetaŕ deungien usaindunak.

Gazteiz'ko iŕadotzak, Gazteiz'ko "radijuak", irakuŕle, egunotan egin ixan dabezan Erodekeri batzuk esan dauskuz: pazizten ikuŕiña beste ikuŕin gustijen ganetik imiñi ixan dabela; euren menpe aurkitzen diran euzko-abeŕtzale gustijak, ikuŕinpe jaŕi ixan dabezela, mosuka laztanduten biaŕtu ixan dabezela, ta abaŕ eta abaŕ...

Gazteiz'ko iŕadotsak beste gauza baŕagaŕi asko be esan ebazan. Guk, baña, areik baño lotsa geitxubago dogunezkero, eztoguz beŕidatziko, Goikua'ren eskutik uŕunduta dabiltzanen itzak Luzipeŕ-antzekuak ixaten dira-ta.

Eskumataŕak dirala diñuenen irakatsijak, oŕixek dira, ba: Josu-Kisto'k Bere zanetako odolaz ikuŕaztu ixan euskun kistaŕ-bidetik bidekatuta, uŕunduta dagozan irakatsi deunge ta ezeskaŕijak.

Eskeŕtaŕak be, iŕadotsak dabez-eta, euren uste ta asmuak be, iŕadots-bidez edatuten dabez.

Eskeŕak deungetzat esten dabez, gaiztokiŕaŕen kidekotzat aŕatu...

Matxinada onetan ikusten dogunez, ostera, eskeŕtaŕen itzaldijak eta egiñenak be, kistaŕ-bidiaren uŕagotik dabiltzanak dira, eskumataŕen itzaldijak eta egiñenak baño Josu-Kisto'ren kistaŕ-bidia obeto uleŕtuten dabenak.

Ossorio Gallardo eskeŕtaŕak iŕadots-bidez itz-egin dausku, ta benetako kistaŕa, "paziztia" ezin ixan leŕekela, esan.

Kistaŕak gogo-azkatasuna eskatzen ebala, iñuan. "Paziztiak", ostera, menpetasuna, indaŕaren nausiŕasuna. Baña ez geyenen onerako, nausi-nausitxuben onerako baño.

Kistaŕ-ixenian beste abenda batzuben ganetik jaŕi gura dauan irakaskintzarik, benetako kistaŕ zintzuak ezin aldeztu leikela be, Ossorio Gallardo eskeŕtaŕak esan eban.

Eunkijak entzun ixan dabezan irakaskintzarik jakiŕunenak gordetan dabezan benetako Doibatza'ri, yaokan lotsea ta menpetasuna be kistaŕak zoŕ dautsezala, geŕu eban gero.

Era onetara itz egiŕen dabenak, eskeŕ-alderdiko gixonak dira, Josu-Kisto'ren kistaŕ-irakatsi edeŕak txiŕian-piŕian ageŕtuten dauskubezanak.

Eta ez itzak bakaŕik, egiñenak be, emen Euzkadi'n, beintzat, itzaen jaŕai dabiltzanak dira-ta.

Emen, Euzkadi'n, paziztarik agirikuenai be, Eŕkal-ikuŕinpian egurastuazo ixan dautsenik-eta, ezta entzuten, ezta ikuŕiña mosuka laztanduten iñor biaŕtu ixan dabenik be.

Eta ezetariko eragozpen barik azke-azkerik dabiltzan agiriko paziztakin, gudarozte bat egin leike, baŕiz.

Matxinada onetako eskeŕtaŕak, eskumataŕ paziztak baño kistaŕago ageŕtuten yakuzana, euren egiñenetan ikusten doguna da.

Beraz, irakuŕle, ingijak aldatuta dakusguz: eskuma-ixenekuak, eskeŕtaŕen egiñenak egiŕen. Eskeŕtaŕtzakuak, ostera, Josu-Kisto'ren Gurutza Deuna'k ikuŕaztu ixan eban benetako kistaŕ-biderantz ureratuten.

Goiko Jauna'k ba-daki zer egiŕen daben. Egin bedi, ba, Bere gurea donokijan lez, ludijan be.

TXAŔTO DABILANA... ..

Txaŕto dabilana, txaŕto amaŕu be. Esakun zaŕak diñuana da ori, ta egija ixan be.

Franco keneralak, bere keneral ixatia-gañokua zoŕ dautsan lateŕijari kalte egiŕeko, Apirka'ko baltzak España'ratu ebazan, eta lateŕijari ŕa abaŕ, kaltiak-kalte egiŕen imiñi.

Baltz gixagaxo areik, bein España'ratu-ezkero eurak gura eben gustija egingo ebelakuan, joranez España'ratu ziran.

España'n be, baña, an euren abeŕija dan Apirka'n lez, txakuŕak ortosik idoro ixan dabez... Franco keneral etoyak margoztu ixan eutsezan irabazpiderik eztabe idoro ixan.

Eta Apirka'ko baltzak, baltzenetarikuak dirala be, burubetan argi apuŕ bat dabenak dira. Eta zentzunetako argijaz, Franco ta lagunak sakatu ixan dautsen atzipena, beriala ikusi ixan dabe...

Eta lateŕijaren auŕka jaso ebezan suizkilubak, atzipetzalien auŕka jasoten asi dira...

Goiko Jauna'ren zigoŕa nundik nora dabiŕan ikusteko, matxinada au baño obarik, gitxi be gitxi ixango zirala uste dogu.

Txaŕto dabilanaren azkena be, emen, argi ikuston da.

IBON.

Errijetatik

MAÑARI

ELIZKIXUNAK.—Andera Miren'en Jasokunde-jayak (eŕi-jayak) Jauna'ri eskaŕ, ondo igaro doguz. Jai oŕetarako ba, gure txaunburu jaunak, amaŕeta-ko meza nagosi edeŕakaz ta abaŕ, elizkixun edeŕik asko atondu ebazan eta.

Andera Miren eguneko itzaldija, Zabala-Arana'taŕ Joseba Miren Bijotzeko Abearen gain egon zan. Eta Aba aguŕgaŕi onek, Neskutzaren erijotza, ilbiztutia, jasokundia ta bureskundiatzaz ondo ta egokiro itz egiñaz, Jaungoikua'ren eta geure Ama'ren aintzak edeŕto baten azalduten ekin eban. Bere itzaldija edeŕ-edeŕa ixan zan.

Bijaramonian, Eŕoka Deuna'ren jayan, Uŕutia'taŕ Gotzon Abeak egin eban itzaldija be ¡bai itzaldi edeŕa ixan zala! Eŕoka Deuna'ren bixitza ta erijotza azaldubaz, onoimen askotaruntz bultzatu ginduzan; Jaun-maŕasuna ta geidiaganoko maŕasunaren onoimen bikaŕak goraldu ebazan batez-be. Birau iguingaŕijaren auŕka be ekin eban eta, onetzaz, biaŕ dan lez gogorkiro ekin be. ¡Edeŕto yagok! Olan, oŕetzaz jardun biaŕa bayagok egon be emen...! Batzuetan, ze izketa, edo obeto esateko, ze "lenguaje" erabilŕen dan be bertan...!

Uŕutia Abearen itzaldija be, edeŕ-edeŕa ixan zala esan biaŕ. Alakoxia zan ixan be ta... ¡Aren ekaŕi edeŕa!

Ori dala-ta, zorijonak lekaide aguŕgaŕi ta euzkel-idazle argi bijori.

AGUŔTU. — Andera Miren egunian aguŕtu gendun emen Belaustegi'taŕ Pantzeska jaupari ta euzkel - idazle argija.

Baŕa, astaŕtian aguŕtu genduzan emen. Agiŕezabal'daŕ Alexander eta Bilbao'taŕ Miren andera Bilbo'ko senar-emazte begikuak.

JUAN-ETOŔIJAK.— Eloŕio'ra juan zan Ariznabaŕeta anderañua emeko eŕi-ikastolako irakaslemia.

—Santander aldetik etoŕi zan Simeon Aŕa karmeldaŕ lekaidia. Ondo etoŕija.

—Treku'taŕ Bediŕe Bilbao'ko neskatiŕa aldi luze bat igaroten emen aurkitzen da.

—Igaroriko jayetan emen egon diranak. Bizkaŕa'taŕ Sabin, Elixabet eta Seberin Urkiola'ko Bizkaŕa jatetxeko seme-alabak; Abaiŕua'taŕ Julen abeŕkidiaren sendija; Lasuen'daŕ Balbin, Bizkaŕa'taŕ Augustiñe bere senaŕagaz; Ortuoste'taŕ Terese; Mendieta'taŕ Karmele; Uriarte Aranbeŕi'taŕ Miren eta Karmele; Irastortza'taŕ Begoña. Gerediaga'taŕ Jone; Ortuoste'taŕ Gotzone Amesti'taŕ Imanole ta Kapanaga'taŕ Pantzeskatxu mutiko okeŕa ta beste batzuk.

LUGIÑAK.—Garijak joten eta arbijak ereŕen zintzo diñardue. Ontxe euri, ta ontxe eguzki, luŕa aro - oneko dago,

MAÑARIKO.

Uaŕa.—Zuk, betiko eran, igandian argitaltzeko ustian bidalduko zendun idazki au. Baña ezin argiŕaldu, astelen iŕunabaŕtxuraŕte etzan gure eskubetaratu-ta "Paziztea" zaŕakuan-edo geratu ezpa-eben, ba...—Ibon.

¡¡Agur lagun Mikel!!

Agur euzko-gudari
zintzo, leial, argi.
Agur Mikel maite...
egun aundia eldu arte.

Eriotz zitalak atsitu ituken
Euzko mendian goruntz ijoala.
Ta euzko-odol garbia antxen...
Ezin ukatu ixuri zala.

Ire soiñ lerden ura
Il-otzik zala entzun orduko
Eriotz-zuzmur izpar tamala...
Laixter zian danon etxerako.

Abeŕiaren su-gar piztua
Nabaŕi oi-nian benetakoa.
Ta berari eskinka uan gogoa...
¡Bai zala benaz guztiz sendoa!

Eredu zaidak ire egintzak
Ta ziñoparena mendiko eriotza.
Berdin igandik zerion abotsa...
Garrez sutzeko euzko biotzak.

Agur euzko-gudari
zintzo, leial, argi.
Goiko altzuak bere alboan...
gordeko al-au maiteki.

ILINTXA.

(Legazpi'tik).

"Giza adinari" buruz

Lengo bidetik

Aspaldi baten idatzi nabanari Mendieta'k erantzuna irakuŕia naz. Eta bere erantzunetik ondoren au atera dot: nire idazkia, edo okeŕ edo erdiz-erdiz ulertu ebala. Mendieta'ren zolitasuna ba'dakust; baña oar bat: nire idazkiaren mamiña, nire esanen gogoa ta nire gogai edo ideen guna ez ulertutiaz ariŕuta geratu naz. Mendietak bai ete eŕurik? Nire gogayen azalpenean iŕun izan ete nitzan bururatu yat, azalpenaren -ria galdu ta traketz eta baldar agertu ete nitzan... Baña ez!

Zuzena izango naz. Mendieta'ren eritxi ta esanak aztertuko dodaz. Eritxi utsak batzuk, amaitu bakuak bestiak, ezelako azken eta agerpen bakuak geyenak. Bañon... Mendieta'ren esanen indaŕik eta baliyorik artzen eztakidalako ete...?

Otamendi'ren olerkian bixitza adiñetzaz jarduten da, bixitza aroetzaz. Gai eŕeza eta baŕu-baŕukoa. Ez ete Mendieta- Zuren etxean arkituko dituzu olerki zatiren baten saŕtu leikezan izateak. Etxetik urteran bardin. Zerori, urbeakaz batera, olertiaren gayak egiten eta igarten zuaz. Ikusi daikezunez olerti gaya baŕu-baŕukoa da. Ori ukatzea agiri-agirian dagoana ukatzia litzake.

Gai bat eŕeza dala adierazteko "familiar" dala erakusteko euskaldunok itz egokia darabilgu: esku-artekoa. Ori gogoan, Giza adiñaki buruz "gaia beti esku aŕtean darabilguna dala" esan nebanean, orixe esan nai neban: Gaya baŕukoa zala, erderazko "familiaŕ"; "esku artekoa" euskera garbian.

Argiago atzaldu biaŕ ziñan... esango dozu. Egiz. Tentel onek eneban uste nire irakurlietan gaya ziatz-ziatz, txiki-txikiŕuta, ziaro eŕeztuta eskatzen ebanik egoanik, umetxoeri janariak emon biaŕ yakiezan lez. Orain ulertzen dodaz zure "ale aunditxoa" "okela gordiña" eta abar. Gaxuori iya iya ito ziñan ain sopa aundiekaz.

卐 卐 卐

Magnus Kuntzele'ren "Ethic und Aestetk" deritzan edertian ikasi dodanez gai bat itxusia izanaŕen erti-lez edeŕa esan lei. Orixe diñoe baita Estagirita'k, Platon'ek, Akino'ko Toma'k eta abaŕek. Esaera oŕetzaz erakusten daben zegaitia, Aristotoles'ek bere Olerti'ko IV'gaŕen atalean eta Arteaga Aitak "Investigación filosófica sobre la belleza ideal" liburuan emoten dabenaren antzekoa da. Au diño: "Deleita porque el alma encuentra materia abundante sobre qué ejercitar su facultad de juzgar y comparar y también el efecto mismo del arte y la habilidad del artífice, los cuales, con la hermosura de la composición y con el conjunto de placeres que nos procuran, deshacen o, a lo menos, templan la impresión de desagradable que nos causaría la presencia misma de los objetos". Ori gure Arteaga jakintsuak.

Gerkaŕen aŕtian egiñak diran lan batzuetan berezki gai itxusia idoroten dogu, baña antzekotasunak emoten dakian eztia-dala ta edeŕ egiten diranako. Oŕela "Aesilas'en zaurituan" Socras'en kobilara "Praxiteles'en Simplegma... Oŕela baita, len esaten neban lez Homero'ren Tersites.

Zetarako baña ainbeste itz alper? esango dozu. Ez estutu. Auŕerakoan esan neban eta gaur baŕiro au diñot: Homero'k olertian eta goyago aitatutako ertilariak euren ertietan eder-min berberak jota azaletiko edertasun osoaren legea bastertu egiten dabe, izate berbera agertzeko egizko izatea erakusteko. Oŕelaxe Otamendi'k. Izentau neutzuna agerpentzat. Biar esango dautzut Aristoteles'en zegaitia onezaz. Biar arte, ba, Mendieta.

MIRUAITZ.

¡Euzkadi gudara!

Guda gogoŕa guda nastua
Guda ikaragaŕia
Igaro beaŕian zerade
Euzkadi maitegaŕia!
Seme itxuak ekaŕitako
Ondoren negargaŕia
¡Beriz gudara betiko azke
Biar zenduben eŕia!

Ez negar zotin, ez malkorikan
Gizon bezela itxartu,
Negar malkoaz Euzkadi'k beñe
Bururik jasoko ez du.
Aldan bezela gudaroztea
Danen artian indartu,
Gure abeŕi ta izateak
Orla biartutzen gaitu.

Fasziztataŕak irabaztea
¡Agur! gure izatea,
Au gerta ez dedin gudara dua
Gaur JEL'tar abertzalia.
Abeŕi-alde sorturik zintzo
Euzkotar gudaroztia.
Buru izanik beti-betiko
Gure ikuŕiñ maitea.

Etsaien aurka Euzkadi-alde
¡Jaiki gogotsu mutiŕak!,
Mendi baseŕi ta urietan
Bildurik talde ugariak.
Oraingo onetan ontan badira
Gure nai kemen guziak,
Laixter Euzkadi'n argiko digu
Azkatasun eguzkiak.

ATARRENE.

Akarregi'tar Gurutz (G. B.)

Banaka barik piloka yoakuz joan, euzko-semiak orainguan. Ileta-izpaŕez josiŕa datoŕkiguz albistarijak egunero. Aguŕka eta aguŕka, arako egun itzalgaŕi-aŕte.

Izadija baŕeka eta bizitz - indarez ganezka dakusgun aldijon, negaŕa, erijotzea eta ondamendija geure mendi ta eŕi maiŕieton. Eta banaka barik, piloka yoakuz geure ezagun eta abeŕkide, eŕitaŕ eta senide...

Batian bestian, il-baŕijak adirazoten diardugu idazliok, saŕi be saŕi. Gaurko onetan be, orixe gure zeregin. Oraindik orain, bat eta bi baño geyago aguŕtu doguz. Beste bat aguŕtu biaŕian gagoz une onetan..

卐 卐 卐

Egun-sentija izan danetik laster, erijotza-aldiko kanpai-ots astunak zabaldu dira itxas-ertzian baŕuna.

Eta baŕi iŕuna, ezpanik-ezpan, berialakuan edatu da. "Gurutz il da! "Juan da gure aŕtetik Akaŕegi...!

Il da, bai, gure gogayaren gudari zaŕ bat. Geure izkuntza gaxuaren maiŕatzale zintzo, benetan, euzkeltzale eredurik iñor izan baldin ba'da.

Aren euzkeraz egin biaŕa! Bai egoki ta bete-betian esan giñekela Gurutz gaxuaz: "euzkelduna izan da". Eredu bikaña, jaŕaibide txalogaŕija.

Zenbat euzkel-abesti edeŕ ez ebazan irakatsi! Eta gure gaztetxuen[...] tan zenbat eresi zaŕ ez beŕ[...] asiŕako lana, etenda geldiŕu [...] berari saŕi entzun itzok gom[...] guz: "umiai irakatsi egin bi[...] irakatsi. ez bertanbera utzi".

Aguŕ, adizkide. Jeltzaŕia iz[...] gu emen; Lagi-Zaŕa'ren aldi[...] yatzun ezkero, izango al za[...] goikua'gan betiko!

Otoi gure alde, aŕen...! (1)

EN[...]

(1) Bai, otoi, eta gogoz e[...] Akaŕegi ezaguna geban, adizkide kutuna.

Kurutz zintzuaren espanetar[...] reak, leku berezija ixaten [...] be iñoz etxakan egiŕen eta [...] zalako euzkeltzale asko ix[...] ixan...! Goiko Jauna'k, baña [...] dora deŕu dautsa, ta Kurutz [...] Goiko Jauna'ren ondora jua[...]

Bai, irakuŕle, otoi, ¡otoi [...]-aldez!

Goyan bego.—**Ibon.**

Matxinada-izparrak

Zuloaga'taŕ Iñaki euzko-[...] ospetsuba, Sevilla'n asaldar[...] -egin ebela edatu zan.

Okeŕ, baña, Zuloaga Zuma[...] kitzen da-ta.

Zumaya'n aurkiŕu, ta Go[...] 'ri eskaŕak. osasun edeŕaz [...]

卐 卐 卐

Madrid'ko Modelo ixeneko[...] ri suba emon ixan eutsenal[...] ixan ziran jakin ei-dabe. E[...] aurkitzen ziran paziztak ix[...] an, ba.

Euren asmua, suba bide [...] txetik iges-egiŕekua ixan e[...]

Asmo oŕek be, baña, okeŕ [...] eutsen. Eta okeŕ urten ixan [...] mo a zala-ta, su-emolerik [...] irabazi ixan daben sarija [...] epaya ixan ei-da. Ona eme[...] irabazi ixan dabenak:

Ribagorda-Nikasi, Rivas-N[...] mo de Rivera-Mikel. Ruiz-A[...] kindarija ta Albiñana.

卐 卐 卐

Sandino koronela Mallor[...] betan aurkitzen da.

Eta izkilu-bidez irabazi [...] zan guda-egon-lekubak send[...] dabezela, diño.

Areyuen egazkin-tokija[...] ixan ei-dautse. ta euren a[...] iru egazkiñetatik bi deusez[...]

卐 卐 卐

Jalon Kesar, eŕadikal ald[...] nistro ixan zana, Ondaŕa[...] aŕtu ixan dabe.

卐 卐 卐

Gipuzkoa'n atzo egun bak[...] ei-dabe.

"Almirante Cervera" ez e[...] tu, ba, ezta galtzairuzko eg[...] kiñik be.

Irun'en, baŕiz, gobern[...] areyua nundik-nora ebila[...] asmoz daunbada batzuk b[...] zan. Daunbadaen otsera, o[...] ebiltzan areyuak eskotu-toki[...] bera laga-ta / iges-egin ei-[...]

卐 卐 卐

Escandon gobernu-aldezlia[...] duta ei-dauke.

Txuntxuŕ aretatik, Teruel [...] ŕuban eukiŕia lez ikusten [...] bernu-aldezlien auŕeratzia [...] zaindu ixan dabe. Eta eg[...] uri baŕura jaurti ixan dabe[...] kaltiak-kalte egin ixan dab[...] askotxu ei-dira. Eta jaki-b[...] deuseztuta laga ei-dabez.

卐 卐 卐

Bilbao'n atzo etxe batzu[...] ebezan, eta euretan idoro [...] tzuk espetxera eruan.

Bestelan Bilbao'n esatek[...] etzan ixan.

"Arteta" 8

Itxas-lapurrak

(EKITALDI BITAN)

V

IKARA eta SORGIÑAK

IKARA.—(Keskati agertuaz). Emen bere ez. Portura juan ete dira ba? Ain arin etziran jungo oŕaitik.

Iñoiz bere eztot gaur beste bilduŕik igaro. Lapuŕak dabiltzala, eta zer? Eŕi-etxiari su-emon dautsenak ixan ete dira ba? Ikusi nabenian arek egin dabe arinketia! Lapuŕ gustiak alakoak ba'dira...! Oi! Zer da ori? Argia emen? (Sasi biderantz egiŕen dau argia ete dan ikusten eta uŕeratu [...] batera sorgin batzuk urteten dautse. Arek ikustian zarataka ta txilioka kale alderantz dua igesi, baña andik be sorgiñak agertuten yakoz. Orduan portu alderantz zuzenduten da, baña an be bardin. Sorgiñak saltoka ta zarataka urtengo dira euren esakun jakiña esaten: "Ba'garala, ezkarala, mila ta bosteun emen garala". Ainbat aldiz esan dagie esaera ori. Alde gustietatik urtenaz batera Ikara inguratzen asiko dira danen erdian artu arteraño. Ikara'k didaŕ eta zizpuru galantak egin dagiz, sorgiñak saltoka ta ujujuka geratu barik, txitximurkaka ta ziŕalkeriak egiŕen ekingo dautselako. Igesiŕeko alegiñak egiŕen dauz; alpeŕik. Sorgiñak eztautse lagako koŕotik igesten. Azkenean nekatuta luŕe ra jausten da, baña sorgiñak eztautse lagako atsedenik artzen txitximurkaka ta ziŕalkerika.)

GONAGOŔI.—(Geratu barik). Dantzalari da.

SORGIÑAK.—Dantzalari! Dantzalari! Ujujujuju!

GONAGOŔI.—Dantzan eragin dagiogun.

SORGIÑAK. — Dantzan, dantzan, moskortien dantzan! Ujujujuju!

(Abestuaz).

Tun tun puŕuputun,
tun tun puŕuputun,
ju-ju, ju-ju, ju-ju.

Tun tun puŕuputun,
tun tun puŕuputun,
ju-ju, ju-ju, ju ju.
Tun tun puŕuputun,
tun tun puŕuputun,
ju-ju, ju-ju, ju-ju...!

(Abestia jaŕaitzen dabe luzarotsu. Ikara nai ta ez dantzan ekin biaŕez aurkitzen da abestia asiagaz batera, beti bilduŕti ta ikarati be ikarati. Dantza traketza beria. Alako baten, geyago ezinda, luŕera jausten da konort barik. Sorgiñak abestuten jaŕaiŕuko dabe txitximurkaka ekiŕen dautsela, baña geyagorik ezin dabela ikusten dabenian ujuju luzea egin eta lagako dautse. Dantzeari laga ta beriala, unerik galdu barik, Gonagoŕi'k atzapaŕagaz zerbait erakusten dautse sasi-bidetik uŕun. Gustiak begira jaŕiko dira.)

GONAGOŔI.—(Atzapaŕagaz uŕuna erakutsiaz). Sagastiko laŕan...

SORGIÑAK.—(Keskati). Sagasti'ko laŕan!

GONAGOŔI.—Akeŕ bat!

SORGIÑAK.—Akeŕ bat! Akeŕ bat!

GONAGOŔI.—Jungo?

SORGIÑAK.—Guazen! Guazen!

GONAGOŔI.—Dantzan egiŕen!

SORGIÑAK.—Dantzan! Dantzan! Ujujuju!

(Abestu ta dantzan asten dira alkaŕeri eskutik elduta, Ikara'ren inguruan ibiliaz.)

(Abestia)

Sagastiko laŕan
akeŕ bat dago erdian,
atso oŕenak dabiltz
bere auŕean dantzan.
Goazen, goazen, goazen
eurari laguntzen,
mendi ta arkaitz artean
ujuju egiŕen.
Trulala la laran larai
trulala la laran larai;
trulala la laran laralala
larala lala lai; a
lara la la la la la lai,
lon lan lon lan lon larai,
trulala la lalaran lalala

laran la la la lai. Uju, u-ju, u-ju!

(Abestia amaiŕuaz ta saltaketeari laga barik sasi-bidetik juaten dira ujuju luzeak egiñaz.)

(Oaŕa: Irudi onetan abestuko diran abesti bijak Azkue euzkeltzale ospatsu ta agurgaŕiaren "Euskaleŕia'ren Yakintza'n dagoz. Lenengua 384'gn. oŕialdean eta bestia 390 gaŕenian.)

VI

IKARA eta AŔANTZALIAK

(Iru aŕantzale gaste. Kaletik portura, asaŕe.)

BATEK.—Igaŕi biaŕ gendun geu atzipetutiaŕen ixan dala!

BESTEAK.—Ondiño etziran urtengo oŕaitik.

IRUGAŔENAK.—(Ikara oartuaz). Oi! Ikusten? (Zein ete dan inguratzen dabe ta burua altzauten dautsoe ikusteko asmoz).

IKARA.—(Zalapartaka, arpegia esku artian obetoago eskutauaz). Laga! Laga niri!

BATEK.—Ikara da.

IRUGAŔENAK.—Ikara? Zoratuta egongo da.

BATEK.—Jagi Ikara. Zer dozu? Zer dagixu era onetan?

IKARA.—(Astiro ta bildurti burua esku artetik ataraten dau. Aŕantzaleak dirala ziurtauten danian). Juan dira?

BATEK.—Nortzuk? Lapuŕak?

IKARA.—(Dardarati). Sorgiñak! Sorgin dantzariak!

BATEK.—Sorgiñakin zabiz lelo ori?

BESTEAK.—Lapuŕik ikusi dozu?

IKARA.—Lapuŕak? Lapuŕak baño okeŕago ziran.

IRUGAŔENAK.—(Bere lagunei). Etzegiezue jaramonik egin zoro oŕeri. Portura arin, bixkoŕ. (Duaz).

IKARA.—(Berialako baten jagi ta bestiei jaŕaituaz). Neu be zueokaz nua. (Dua).

VII

TXEPETXA, TARIN eta AŔANTZALIAK. (Iru[...]

TXEPETXA.—Umiak jegetxe atzipetu (enga[...]

TARIN.—Sua ikusi orduko pentsau biaŕ gen[...] ŕik ixango zan.

BATEK.—(Atzera begira). Oraindik gaŕa ig[...]

TXEPETXA.—Eztago ardurarik. Amatauko d[...] tu alderantz eskutetan dira).

VIII

BRIX, IGEŔA eta AINGIRA

BRIX.—Ikara ixan da, txikiña, eŕi-etxiari su e[...] tsana.

IGEŔA.—Ikara epel ori? Mutil mika ori?

AINGIRA.—Bera ixanda neuk be igesika iku[...]

IGEŔA.—Aor poliŕena! Andiagorik entzungo [...] Bere itzalaz be dar-darka dabilen mutil eme ori!

AINGIRA.—Arpegira ez begiratu iñori, alaba[...]

BRIX.—Ez, ez! Jiesuuuus! Ze burutaziñok [...] dautso, baña, mutiŕari olakorik egiŕeko?

AINGIRA.—(Misterio andiagaz) Ori lapuŕeka[...] ibiliko zan, bai?

IGEŔA.—Ixilik egon zaiŕez, ixilik egon! Lapu[...] tuta? Nor, eta Ikara lelo ta koldaŕ ori lapuŕeka[...] Orixe be! Olgetan zabizala dirudi, olgetan ibili [...] puŕekaz batuta? Zelako lapuŕak dira ba eurak!

BRIX.—Ikusi dozu, txikiña, ikusi; eŕian be[...] edeŕa laga dauskue-ta.

IGEŔA.—Ori bai. Bost gixon andi iŕo dausk[...] gixon andi ta gordin iŕo, biotz bakuak alakuak [...] baño abere ankeŕak dirudie geyago, ebere anke[...] dienez. Eta oŕeikin alkartuta Ikara ibili? B[...] eneuke neŕk ziñestuko! Ez orixe!

BRIX.—Ziñestu gura ezpa'dozu be geuk ikusi d[...] tzat.

AINGIRA.—Besteren batek esana ba'litz be... [...] ikusia da. Eta Jaungoikuari eskeŕak begi ede[...] oindiño, begi edeŕak euki. Eztaukot ukatuteko [...] neure begiok guzuŕik esan? Eztaukat orixe [...]

IGEŔA.—Nik-neuk beñipein ezin dot olako[...] Pentsetan astia be...! Ikara lapuŕekaz alkartuta! [...] iŕoten dabezan lapuŕekaz? Ez txikiña, ez!

AINGIRA.—Ezetz baŕiro be? Eztiñotzut ba [...] sia dala?

IGEŔA.—Baña ezin leike ta...!